

Nota betreffende de wet tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's

Voorwoord

Op 21 maart 2007 werd de wet aangenomen tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's, hierna de "Camerawet" (verschenen in het Belgisch Staatsblad van 31 mei 2007). Deze wet heeft tot doel een duidelijk en gepast wettelijk kader te verstrekken voor de verwerking van beelden voor bewakingsdoeleinden waarmee de noden inzake veiligheid en het recht op privacy van de burgers worden verzoend. De gecoördineerde versie van deze wet vindt u terug op www.privacycommission.be, "In praktijk" > "Bewakingscamera's" > "Hierover meer".

Bij gebrek aan een sectorale wetgeving die een punctuele oplossing bood voor de verwerking van beelden binnen een bepaalde sector of context, was de Wet van 8 december 1992 *tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens*, hierna de "Privacywet", voor de aanneming van de Camerawet reeds van toepassing op het gebruik van bewakingscamera's.

Gelet op de evolutie van technieken voor gegevensverwerking heeft de wetgever het nodig geacht dit soort verwerkingen specifiek te reglementeren. Behoudens expliciete afwijkingen op de Privacywet blijft die evenwel van toepassing.

De Camerawet werd eind 2009 gewijzigd (afgekondigd op 12 november 2009 en verschenen in het Belgisch Staatsblad van 18 december 2009). Zo werd onder meer een volledig nieuw hoofdstuk voorzien rond het mobiel cameragebruik door politiediensten. Samen met de publicatie van de gewijzigde Camerawet, werd ook de Ministeriële omzendbrief van 10 december 2009 *betreffende de wet van 21 maart 2007 tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's, zoals gewijzigd door de wet van 12 november 2009* (hierna de "Omszendbrief") bekend gemaakt. Deze tekst heeft voornamelijk tot doel om de lokale overheden en de politiediensten in te lichten over de regels van de (gewijzigde) Camerawet en om hen aanbevelingen te doen over hoe zij deze concreet moeten toepassen. De tekst van de Omszendbrief vindt u terug op www.privacycommission.be, "In praktijk" > "Bewakingscamera's" > "Hierover meer".

Op welke soort camera's is de Camerawet van toepassing?

I. Principe

De wet is van toepassing op de installatie en het gebruik van bewakingscamera's, met andere woorden op elk (vast of mobiel) observatiesysteem dat tot doel heeft:

- misdrijven tegen personen of eigendommen te voorkomen, vast te stellen of op te sporen;
- overlast in de zin van artikel 135 van de nieuwe Gemeentewet te voorkomen, vast te stellen of op te sporen;
- de openbare orde te handhaven

en als doeleinde het verzekeren van "de bewaking en het toezicht" op bepaalde plaatsen.

Het al dan niet opnemen van de beelden is geen beslissend criterium voor de toepassing van de Camerawet. Ook bewakingscamera's die louter in real-time filmen zijn onderworpen aan deze wet. De wettelijk omschreven definitie spreekt immers over het verzamelen, verwerken of bewaren van de beelden. Hieruit volgt verder dat een nep camera (een zogenaamde "dummy" camera) niet onderworpen is aan de Camerawet.

A contrario zal de wet niet van toepassing zijn wanneer het beoogde doeleinde van de verwerking van beelden geen bewaking of controle is. In dat geval moet men teruggrijpen naar de Privacywet.

II. Uitzonderingen

Sommige installaties en toepassingen van bewakingscamera's ontsnappen aan de toepassing van de Camerawet¹. Dit is het geval wanneer:

- de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's geregeld wordt door of krachtens bijzondere wetgeving zoals:
 - de Wet van 4 augustus 1996 *betreffende de erkenning en het gebruik van bemande en onbemande automatisch werkende toestellen in het wegverkeer*;
 - de Wet van 19 juli 1991 *tot regeling van het beroep van privé-detective*;
 - de Wet van 21 december 1998 *betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden*, en het Koninklijk Besluit van 12 september 1999 *betreffende de installatie en de werking van bewakingscamera's in de voetbalstadions*;
 - de Wet van 6 januari 2003 *betreffende de bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden*.

In geval van twijfel over de toe te passen wet moet men de sectorale of specifieke wet toepassen.

¹ Art. 3 van de Camerawet.

Bij gebrek aan expliciet voorziene tegenovergestelde bepalingen blijft de Privacywet in het raam van de uitzonderingen in principe van toepassing.

- de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's die bedoeld zijn om op de werkplaats veiligheid en gezondheid te garanderen, bescherming van de goederen van de onderneming, controle van het productieproces en controle van de arbeid van de werknemer.

Deze tweede uitzondering verwijst voor wat de privésector betreft onvermijdelijk naar collectieve arbeidsovereenkomst nr. 68, *betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de werknemers ten opzichte van de camerabewaking op de arbeidsplaats* (hierna de "CAO") die op 16 juni 1998 in de schoot van de Nationale Arbeidsraad werd afgesloten. Deze overeenkomst werd overigens algemeen bindend verklaard door een Koninklijk Besluit dat werd aangenomen op 20 september 1998. De tekst van CAO 68 vindt u terug op www.privacycommission.be, "In praktijk" > "Bewakingscamera's" > "Hierover meer".

Wat omvat deze uitzondering?

Deze uitzondering sluit de toepassing van de Camerawet **enkel** uit **in het raam van een arbeidsrelatie** (controle op de relatie werkgever/werknemer) **en voor de opgesomde doeleinden** (veiligheid en gezondheid, bescherming van de goederen van de onderneming, controle van het productieproces en controle van de arbeid van de werknemers).

De keuze van de toe te passen wetgeving zal afhangen van de hoedanigheid van de persoon waarop toezicht wordt uitgeoefend en van het beoogde doeleinde.

Concreet zal de verantwoordelijke voor de verwerking (i) de Camerawet moeten toepassen ten opzichte van personen die onder de toepassing vallen van deze wet en (ii) de Privacywet (voor de openbare sector) en/of de CAO (voor de privésector) voor camerabewaking in het raam van een arbeidsrelatie voor doeleinden van veiligheid en gezondheid, bescherming van de goederen van de onderneming, controle van het productieproces en controle van de arbeid van de werknemers. De regels van informatieplicht, aangifte, toegang, enz. (die niet altijd dezelfde zijn) zullen moeten in acht worden genomen, zowel ten overstaan van buitenstaanders (klant, leverancier, bezoeker, ...) als ten overstaan van werknemers.

Zo zal de verantwoordelijke voor de verwerking, wanneer hij een bewakingscamera wenst te installeren op een plaats die behoudens voor de werknemers eveneens toegankelijk is

voor andere personen (magazijnen, kassa's in grootwarenhuizen, lokettenzaal van een bank, tankstation met bediening of een centraal loket,...) beide wetten moeten naleven.

Zij zijn complementair.

Enkele wettelijk gedefinieerde begrippen

De Camerawet onderscheidt drie soorten plaatsen: niet-besloten plaatsen, voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen en niet voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen. Deze plaatsen beantwoorden aan verschillende regels, zowel wat de procedure voor plaatsing van de bewakingscamera betreft, als voor het gebruik ervan. De verantwoordelijke voor de verwerking moet erover waken dat de van kracht zijnde rechtsregels worden nageleefd. Sinds de wijziging van de Camerawet is ook duidelijk omschreven wat een mobiele bewakingscamera precies is. Dit is belangrijk aangezien mobiele bewakingscamera's enkel door politiediensten kunnen worden gebruikt voor welbepaalde situaties.

I. Plaatsen

- Niet-besloten plaatsen

Het gaat om "elke plaats die niet door een omsluiting is afgebakend en vrij toegankelijk is voor het publiek".

Deze categorie zal veelal moeten begrepen worden als open ruimten. Uit de voorbereidende werken kan worden afgeleid dat het hoofdzakelijk zal gaan om openbaar domein. Aangezien de wetgever² is afgestapt van het onderscheid openbaar (publiek) domein en privaat domein, kan dit onderscheid niet als criterium gelden.

Toch zal het meestal gaan om een publieke ruimte beheerd door een overheid. Het kan echter ook gaan om in concessie gegeven plaatsen (bv. parking), zelfs om plaatsen die toebehoren aan private personen maar die bijvoorbeeld opengesteld zijn voor het publiek (bv. een privépark). De Omzendbrief wijst er evenwel op dat de Wetgever, voor de niet-besloten plaatsen, niet de bedoeling had om particulieren of privépersonen de mogelijkheid te geven het openbaar domein te bewaken.

Het criterium is dubbel: omsluiting / afbakening en vrije toegankelijkheid voor het (grote) publiek.

² Op aangeven van de Commissie.

Onder "omsluiting" moeten we verstaan: minstens een visuele afbakening³. Om als niet-besloten te kunnen worden beschouwd, mag de plaats of ruimte bijgevolg op geen enkele wijze kunnen worden onderscheiden van de rest van de open ruimte.

De afbakening hoeft niet noodzakelijk op materiële of fysieke wijze te zijn uitgevoerd. Een visuele afbakening of aanduiding waardoor de plaatsen van elkaar kunnen worden onderscheiden kan voldoende zijn (bv. boordstenen, een lijnmarkering, een andere plaatsing of kleur van klinkers, een bordje "privaat domein", "private weg", "voorbehouden voor klanten", enz.). Het is evident dat een dergelijke afbakening moet zijn aangebracht op rechtmatige wijze⁴.

Het kan gebeuren dat een niet-besloten plaats tijdelijk wordt afgebakend, waardoor ze een besloten ruimte wordt. Wanneer voor deze afgebakende ruimte camerabewaking wordt aangebracht, zal de regeling van de besloten plaats van toepassing zijn. (bv. een festivalweide, een circuit voor een sportevenement).

Wanneer plaatsen afgebakend maar toch toegankelijk zijn, moeten ze al naargelang het geval gerangschikt worden onder een van de categorieën besloten plaatsen (zie hierna).

Voorbeelden van niet-besloten plaatsen: de openbare weg, een marktplein, een grote parkeerplaats, straten, winkelstraten, pleinen, plantsoenen, parken,

Het kan voorkomen dat camerabewaking wordt ingesteld die gericht is op een niet-besloten plaats en een aansluitende plaats die wel omsloten is.

Bijvoorbeeld: een aantal straten rondom een park dat afgesloten is, maar toegankelijk via toegangspoorten (al dan niet afgesloten 's nachts); een parking of parkeerruimte die volledig omheind is, waar er slagbomen zijn, maar die in het camerabewakingssysteem is opgenomen van dezelfde bewaking als de omliggende straten.

Wanneer dergelijke op elkaar aansluitende plaatsen of ruimten worden bewaakt via eenzelfde verwerking waarvoor eenzelfde verantwoordelijke van de verwerking geldt, wordt het geheel gerangschikt onder het begrip "niet-besloten plaats".

³ Zie hiervoor het KB van 2 juli 2008 *betreffende de aangiften van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's*.

⁴ Degene die de afbakening of aanduiding aanbrengt, moet op een of andere wijze daartoe gerechtigd zijn in de zin van artikel 543 Burgerlijk Wetboek en op die wijze de plaats willen onderscheiden van een niet-besloten plaats.

Als regel geldt dat bij combinatie van plaatsen van een verschillend type, waarin camerabewaking plaatsvindt via eenzelfde systeem met dezelfde verantwoordelijke voor de verwerking, het meest beschermende regime van toepassing is.

- Voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen

Het betreft een plaats, ruimte of gebouw waar diensten worden aangeboden, die wel door een omsluiting is afgebakend en bestemd is voor gebruik door het publiek.

Deze plaatsen kunnen zowel door de overheid als door een private persoon worden beheerd.

Ook hier is het criterium drievoudig: omsluiting/afbakening, toegankelijkheid voor het (grote) publiek en mogelijkheid tot aanbieden van diensten aan dit publiek.

Zoals hierboven gesteld, moet de omsluiting kunnen worden vastgesteld door een afbakening die minstens visueel en rechtmatig aangebracht is. De afbakening kan wel tijdelijk zijn aangebracht (bv. voor een evenement).

Verder is het vereist dat de plaats, ruimte of het gebouw toegankelijk zijn voor het publiek, waarbij er bepaalde diensten kunnen worden aangeboden. Belangrijk hierbij is de bestemming die de verantwoordelijke aan de plaats, ruimte of het gebouw gegeven heeft. Een eventueel al dan niet geoorloofd ander gebruik van de besloten ruimte maakt ze nog niet tot een open ruimte (niet-besloten plaats). Het is niet omdat bijvoorbeeld op de parking van een grootwarenhuis ook andere personen, die geen gebruik maken van de aangeboden diensten, er zich komen parkeren (of in het weekend komen leren auto rijden) dat deze besloten plaats een open ruimte wordt.

Voorbeelden van voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen: handelszaken, overdekte winkelruimten, shoppingcentra, winkelgalerijen, grootwarenhuizen, loketzalen van banken, van verzekeringskantoren, van gemeentelijke dienstencentra, ruimtes van bankkantoren waar betaalterminals zijn opgesteld, bioscopen, theaters, musea, kerkgebouwen, publieke ruimtes in hotels, cafés, restaurant, stations, de voornaamste toegangsruimtes (hall) tot kantoorgebouwen of eigendommen waar diensten worden aangeboden, een kabinet van een dokter of tandarts, kantoor van notaris of advocaat, wachtruimtes van plaatsen waar diensten worden aangeboden, feest-, sport- en spelzalen, sportterreinen, fitnesscentra, recreatiedomeinen, bungalowparken, campings, een tijdelijk afgebakend plein, plaats voor een evenement (Rock Werchter, Francorchamps).

Het kan voorkomen dat camerabewaking wordt ingesteld die gericht is op een besloten plaats en een aansluitende plaats die niet omsloten is. Wanneer het systeem eenzelfde verwerking betreft waarvoor eenzelfde verantwoordelijke van de verwerking geldt, wordt het geheel gerangschikt onder het begrip "niet-besloten plaats" (zie hierboven de regel van de strengste bescherming).

Het kan ook zijn dat eenzelfde bewakingsstelsel wordt opgezet voor een besloten plaats die toegankelijk is voor het publiek, waaraan diensten kunnen worden aangeboden, en voor het privaat gedeelte (categorie hieronder "niet voor publieke toegankelijke besloten plaats"). Ook hier geldt de regel van de grootste bescherming. Het geheel zal onder categorie 2 vallen als een voor het publiek toegankelijke besloten plaats.

Voorbeelden van deze gemengde categorie: een woning van een notaris, advocaat, dokter, tandarts, verzekeringsmakelaar, enz. die hieraan verbonden een praktijk of kantoorruimte hebben, en waar de bewaking via eenzelfde systeem de twee plaatsen en/of gemeenschappelijke toegangsruimten bestrijkt.

In geval van twijfel over de aard van de plaats waar men een bewakingscamera wenst te installeren, zal de aard van de plaats waarvoor de meest privacybeschermende regels gelden, in aanmerking genomen worden. Zo zal in geval van twijfel tussen een niet-besloten plaats en een voor het publiek toegankelijke besloten plaats de eerstgenoemde categorie van toepassing zijn.

- Niet voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen

Het betreft een plaats, ruimte of gebouw die wel door een omsluiting is afgebakend en uitsluitend bestemd is voor gebruik door de gewoonlijke gebruikers.

Deze categorie moet begrepen worden als private ruimten, enkel voor privégebruik door de bewoners en de personen die er op bezoek komen. Ook bedoeld zijn kantoorgebouwen en –ruimtes of fabrieksgebouwen die afgesloten zijn, waarvan enkel de werknemers en leveranciers gebruik maken en waar bijgevolg geen diensten worden aangeboden aan het publiek.

Ook hier geldt het dubbele criterium: omsluiting/afbakening en toegankelijkheid voor de normale gebruikers, dus met uitsluiting van het (grote) publiek en geen aanbod van diensten.

Zoals reeds gesteld, moet omsluiting kunnen worden vastgesteld door een afbakening die minstens visueel is en op rechtmatige wijze is aangebracht.

Voorbeelden van niet voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen: private woningen, appartementsgebouwen, fabrieken, boerderijen, kantoorgebouwen (waar geen diensten worden aangeboden), aanhorigheden van en toegangsruimten tot al deze plaatsen⁵, zoals een oprit, voortuin, erf, parking voor een gebouw, inkomhal van een appartementsgebouw.

Op basis van de regel dat de meeste bescherming voorrang moet krijgen, geldt het principe dat eenzelfde bewakingsstelsel opgezet voor besloten plaatsen die tegelijkertijd publiek toegankelijk en niet-toegankelijk zijn, zal vallen onder categorie 2 (voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen, zie hierboven).

Overigens, in geval van twijfel over de aard van de plaats waar men een bewakingscamera wenst te installeren, zal de aard van de plaats waarvoor de meest privacybeschermende regels gelden, in aanmerking genomen worden. Zo zal in geval van twijfel tussen een voor het publiek toegankelijke besloten plaats en een voor het publiek niet-toegankelijke besloten plaats de eerstgenoemde categorie van toepassing zijn.

II. Verantwoordelijke voor de verwerking

De verantwoordelijke voor de verwerking is de persoon die de doeleinden en de middelen voor de verwerking bepaalt. Het kan gaan om een natuurlijke persoon of een rechtspersoon, een feitelijke vereniging of een openbaar bestuur.

De identificatie van de verantwoordelijke voor de verwerking is belangrijk aangezien hij moet waken over de naleving van de wet en moet fungeren als contactpersoon voor controleoverheden en personen die hun recht op toegang wensen uit te oefenen.

III. Vast-mobiel

De oorspronkelijke tekst van de Camerawet voorzag er in dat de wetgeving van toepassing was op zowel vaste als mobiele "observatiesystemen", zonder evenwel de begrippen "vast" of "mobiel" verder te definiëren.

Aangezien in de praktijk dit onderscheid niet altijd even duidelijk was en er enkele problemen opdoken bij het mobiele cameragebruik door politiediensten tijdens voornamelijk betogingen en manifestaties heeft de wetgever onder meer beslist om het begrip "mobiel" wettelijk te omschrijven. Een mobiele bewakingscamera is dan ook de bewakingscamera "*die verplaatst*

⁵ Vroeger beschouwde de Commissie de gemeenschappelijke inkomhal van een appartementsgebouw als een voor het publiek toegankelijke besloten plaats. Deze uitzondering werd evenwel niet in de definities van de wet overgenomen, zodat het noodzakelijk is de logica aan te houden dat toegangsruimten tot een besloten plaats hetzelfde statuut aanhouden als de plaats zelf.

wordt tijdens de observatie teneinde vanaf verschillende plaatsen en posities te filmen". De Omzendbrief verduidelijkt dat het adjectief mobiel dus slechts de camera's betreft "die niet op een plaats zijn vastgemaakt tijdens de bewakingstijd, maar die men tijdens de observatie verplaatst, terwijl de beelden worden verzameld".

Alle andere bewakingscamera's zijn dus, in de zin van de Camerawet vast. Bewakingscamera's die voorlopig geplaatst worden om een plaats te filmen tijdens enkele dagen (bv. tijdens een jaarlijks festival), één of meerdere weken of zelfs voor meerdere maanden, zijn vaste camera's. Zelfs indien deze immers geschikt zijn om te verplaatsen gebeurt dit niet tijdens de observatie. De verplaatsing gebeurt pas eens de beslissing genomen is om er geen beroep meer op te doen op deze plaats. Deze camera's zijn weliswaar voorlopig, maar vast. Ook bewakingscamera's in bv. tram of bus kunnen op basis van de hierboven beschreven definitie aanzien worden als vast, net omdat ze tijdens de observatie maar één plaats filmen, met name het interieur van tram of bus.

Dit onderscheid is van belang voor de volgende hoofdstukken.

Na te leven regels voor vaste bewakingscamera's

Camerabewaking moet conform de wettelijke bepalingen zijn, zowel op het moment van plaatsing als tijdens het gebruik.

Niet-naleving van de wettelijke bepalingen wordt strafrechtelijk vervolgd.

I. Doeleinde

De verwerking dient te gebeuren voor welbepaalde en rechtmatige doeleinden⁶.

De vaststelling van het doeleinde van de verwerking is een essentieel element. Hierdoor kan onder meer de na te leven wet bepaald worden.

Zo zal het, in de veronderstelling dat een (vaste) camera geplaatst werd voor verschillende doeleinden, voldoende zijn dat een ervan bewaking van en controle op de plaats beoogt, opdat de verwerking *de facto* onderworpen zou worden aan de Camerawet (onder voorbehoud van de uitzonderingen waarin voorzien werd in de toepassingsfeer van de wet – cfr. *supra*).

⁶ Art. 5 van de Privacywet.

Indien daarentegen gebruik gemaakt wordt van een vaste bewakingscamera voor persoonlijke of huishoudelijke doeleinden, zal de verantwoordelijke voor de verwerking vrijgesteld worden van bepaalde, door de Camerawet opgelegde verplichtingen.

Door het doeleinde expliciet en concreet te bepalen, kan eveneens toezicht georganiseerd worden zodat overeenkomstig het hierna uiteengezette proportionaliteitsbeginsel niet méér gefilmd wordt dan nodig.

Eens het doeleinde van de verwerking is vastgelegd, mogen de verwerkte beelden niet gebruikt worden op een wijze die onverenigbaar is met het duidelijk bepaalde doeleinde. Met andere woorden, de gegevens mogen slechts gebruikt worden in het raam van de aangegeven verwerking en mogen niet leiden tot andere toepassingen.

Ten slotte dient het beoogde doeleinde rechtmatig te zijn. Zo is bewaking van de openbare weg op pleinen en andere niet-besloten plaatsen voorbehouden aan de overheid.

II. Proportionaliteit van de verwerking

De rechtmatigheid van de verwerking van beelden moet beoordeeld worden door toepassing van het proportionaliteitsbeginsel⁷: het algemeen belang of de rechtmatige belangen van de verantwoordelijke voor de verwerking moeten afgewogen worden ten opzichte van het recht op privacy van de gefilmde persoon.

Hierbij dient men voor ogen te houden dat een verwerking van beelden een *noodzakelijk en gepast middel* moet zijn voor het bereiken van het beoogde doeleinde.

Het dient bovendien een *aanvullend middel* te zijn om dit doeleinde te bereiken. Plaatsing van vaste bewakingscamera's zal onontbeerlijk moeten zijn voor het bereiken van het beoogde doeleinde, wanneer andere, voor het privéleven minder ingrijpende middelen ontoereikend zijn gebleken.

De vereiste proportionaliteit van de verwerking slaat eveneens op praktische elementen: de gefilmde beelden, toegang tot de gegevens, bestemmingen en bewaartermijn van de gegevens, aantal toestellen, enz.

⁷ Art 4. van de Privacywet.

- Gefilmde beelden

Beelden die verwerkt worden voor duidelijk bepaalde en rechtmatige doeleinden moeten toereikend, ter zake dienend en niet overmatig zijn. De vaste camera dient dus op een zodanige wijze gebruikt te worden dat overbodige beelden niet worden opgenomen.

De verantwoordelijke voor de verwerking dient er zich bovendien van te vergewissen dat de vaste camera('s) niet specifiek gericht worden op een plaats waarvoor hij niet bevoegd is om zelf beelden te verwerken⁸. De Omzendbrief verduidelijkt dit door te stellen dat "specifiek" bedoeld was om de verantwoordelijke voor de verwerking niet te beletten om op de beelden een deel van een plaats te laten verschijnen voor dewelke hij de gegevens niet verwerkt, indien het niet anders kan (bv. een klein deel van het voetpad filmen wanneer men een gebouw of de ingang ervan filmt). Maar dat betekent dus dat dit filmen van deze andere plaats tot een strikt minimum moet worden beperkt. Het filmen van een klein deel van het voetpad door een vaste bewakingscamera die werd geplaatst om een gebouw of de ingang ervan te filmen betekent in dat verband ook niet dat de gefilmde plaats plots een niet-besloten plaats zou worden.

Dit verbod vervalt voor *niet-besloten plaatsen* mits de verantwoordelijke voor de verwerking van deze andere plaats zijn toestemming geeft⁹. Zo zullen camera's die de openbare weg filmen moeten vermijden dat ingangen of ramen van privégebouwen gefilmd worden. Indien het onmogelijk is om die niet te filmen, zal de verantwoordelijke voor de verwerking toestemming moeten verkrijgen van de verantwoordelijke voor de verwerking van de betrokken plaats.

Het is daarbij niet van belang of op die plaats vaste camerabewaking wordt uitgevoerd of niet. Hij dient zich eenvoudig te richten tot degene die als verantwoordelijke voor een verwerking bevoegd zou zijn om op die plaats camerabewaking op te zetten¹⁰. Vanuit de problematiek van privacybescherming is het eveneens niet ter zake dienend wie *in concreto* degene is die een dergelijk systeem kan organiseren: de eigenaar van een gebouw, de mede-eigenaars, de huurder, een overheid, de houder van een concessie. Dergelijke vragen zullen moeten worden beantwoord in het licht van contractuele bepalingen of juridische afspraken die zullen zijn gemaakt om te bepalen wie uiteindelijk bevoegd is om vaste bewakingscamera's te installeren.

Bij gebrek aan toestemming zal de verantwoordelijke voor de verwerking zijn beelden technisch moeten afschermen.

⁸ Art. 5, § 3, laatste lid; art. 6, § 2, laatste lid ; art. 7, § 2, laatste lid van de Camerawet.

⁹ Art. 5, § 3, laatste lid van de Camerawet.

¹⁰ Zie verslag KVV stuk nr. 51 2799/005, blz. 41 en 45.

Toestemming ontslaat de verantwoordelijke voor de verwerking er niet van om, rekening houdend met het beoogde doeleinde, enkel het strikt noodzakelijke te filmen.

In geval van bewaking van een privé-ingang tegenover een niet-besloten plaats of een voor het publiek toegankelijke besloten plaats, moet de vaste bewakingscamera zo gericht worden dat de opnamen op die plaats tot het strikte minimum worden beperkt¹¹. Aangepaste technische maatregelen moeten in die zin worden genomen.

Bovendien mogen de vaste bewakingscamera's in geen enkel geval beelden opleveren die een schending betekenen van de intimiteit van een persoon (bv. de plaatsing van een vaste bewakingscamera op een toilet) of die ertoe strekken informatie te krijgen over filosofische, godsdienstige, politieke of syndicale gezindheid, etnische of sociale origine, het seksuele leven of de gezondheidstoestand¹² (het is bv. toegestaan om aan een kerkportaal een vaste bewakingscamera te plaatsen ter preventie van diefstal, maar het mag evenwel niet de bedoeling zijn om aan de hand van de beelden ervan personen te identificeren als gelovigen).

Het begrip gevoelige gegevens moet op dezelfde wijze worden geïnterpreteerd als in de Privacywet. De Camerawet zegt immers uitdrukkelijk dat die van toepassing blijft. Voor de notie "intimiteit van de persoon" geldt de klassieke rechtspraak.

Ten slotte is het niet steeds noodzakelijk om meteen het aangezicht van de gefilmde personen te kunnen onderscheiden. De mogelijkheid om in voorkomend geval gebruik te kunnen maken van een zoom om de gefilmde personen te identificeren is voldoende en biedt een betere bescherming van de privacy van de gefilmde personen, zonder het bereiken van de beoogde doeleinden te beletten.

- Toegang tot de gegevens¹³

*Wat niet-besloten plaatsen betreft*¹⁴

De beelden in *realtime* bekijken is slechts toegestaan (i) onder het toezicht van de politiediensten (ii) opdat de bevoegde diensten onmiddellijk kunnen ingrijpen bij misdrijf, schade, overlast of verstoring van de openbare orde en (iii) deze diensten in hun optreden optimaal kunnen worden gestuurd.

¹¹ Art. 7, § 2, 5e lid van de Camerawet.

¹² Art. 10 van de Camerawet.

¹³ Toegang van de betrokkene tot zijn gegevens wordt niet behandeld in deze afdeling.

¹⁴ Art. 5, § 4, 1^e, 2^e en 3^e lid van de Camerawet.

Een Koninklijk Besluit waarover na advies van de Commissie in de ministerraad is overlegd, moet de voorwaarden vastleggen waaraan de personen die gemachtigd zullen worden om de beelden te bekijken, moeten voldoen. Het duidt deze personen aan, die zullen optreden onder toezicht van de politie. Tot op heden werd dit KB nog niet goedgekeurd.

Het opnemen van beelden daarentegen is uitsluitend toegestaan teneinde bewijzen te verzamelen van overlast of van feiten die een misdrijf opleveren of schade veroorzaken en daders, verstoorders van de openbare orde, getuigen of slachtoffers op te sporen en te identificeren.

*Wat voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen betreft*¹⁵

De beelden in *realtime* bekijken is uitsluitend toegestaan om onmiddellijk te kunnen ingrijpen bij misdrijf, schade, overlast of verstoring van de openbare orde. Het opnemen van beelden daarentegen is uitsluitend toegestaan teneinde bewijzen te verzamelen van overlast of van feiten die een misdrijf opleveren of schade veroorzaken en daders, verstoorders van de openbare orde, getuigen of slachtoffers op te sporen en te identificeren.

- Bestemmingen van de gegevens

De verantwoordelijke voor de verwerking van een al dan niet voor het publiek toegankelijke besloten plaats, of de persoon die optreedt onder zijn gezag:

- *mag* de gefilmde beelden meedelen aan de politiediensten of de gerechtelijke overheden indien hij feiten vaststelt die een mogelijke inbreuk betekenen en waarbij de beelden kunnen bijdragen om deze feiten te bewijzen of de daders te identificeren;
- *moet* de gefilmde beelden meedelen aan de politiediensten wanneer zij erom vragen in het raam van hun administratieve of gerechtelijke politieopdrachten en indien de beelden de vastgestelde inbreuk betreffen. De politie is niet onderworpen aan enige specifieke formaliteit. Indien het evenwel gaat om een niet voor het publiek toegankelijke besloten plaats, kan de verantwoordelijke voor de verwerking de gerechtelijke politie vragen een gerechtelijk mandaat voor te leggen in het raam van een opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek¹⁶.

¹⁵ Art. 6, § 3, 1^e en 2^e lid van de Camerawet.

¹⁶ Art. 9 van de Camerawet.

- Bewaring van de gegevens door de verantwoordelijke voor de verwerking

Gegevens opslaan is slechts toegestaan om :

- bewijzen te verzamelen van overlast of van feiten die een misdrijf opleveren of schade veroorzaken;
- daders, verstoorders van de openbare orde, getuigen of slachtoffers op te sporen en te identificeren¹⁷.

De gegevens mogen niet langer dan een maand bewaard worden¹⁸ als zij niet kunnen dienen als bewijs van een misdrijf, van schade of van overlast, of voor identificatie van een *dader, een verstoorder van de openbare orde, een getuige of een slachtoffer*.

De periode van één maand is een maximumtermijn. Het is nuttig eraan te herinneren dat de risico's op aantasting van de privacy veel groter zijn naarmate de bewaartermijn van de gegevens langer is. In principe moeten de gegevens gewist worden zodra zij niet meer dienstig zijn voor het beoogde doeleinde.

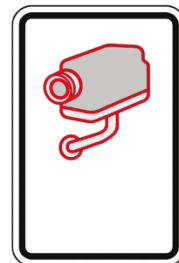
- Aantal toestellen

Het aantal geplaatste toestellen en hun doelmatigheid, alsook eventuele aanwezigheid van automatische opvolging, mag niet overmatig zijn ten opzichte van het beoogde doeleinde.

III. Informatie

De verantwoordelijke voor de verwerking moet aan de ingang van de plaats een pictogram aanbrengen dat wijst op de aanwezigheid van (vaste) camerabewaking¹⁹. Deze camerabewaking moet aangekondigd worden in de onmiddellijke omgeving van de bewaakte plaats. De burger moet geïnformeerd worden alvorens een dergelijke plaats te betreden.

Het [Koninklijk Besluit van 10 februari 2008 tot vaststelling van de wijze waarop wordt aangegeven dat er camerabewaking plaatsvindt](#) bepaalt het model van het pictogram, alsook de elementen die erop moeten voorkomen. De afmetingen van het pictogram verschillen naargelang de gefilmde plaats. Alle informatie daaromtrent vindt u terug in het besluit zelf (www.privacycommission.be, "In praktijk" > "Bewakingscamera's" > "Hierover meer")

¹⁷ Art. 5, § 4, 3e lid; art. 6, § 3, 2e lid van de Camerawet.

¹⁸ Art. 5, § 4, 4e lid; art. 6, § 3, 3e lid en art. 7, § 3 van de Camerawet.

¹⁹ Art. 5, § 3, 3e lid; art. 6, § 2, 3e lid en art. 7, § 2, 4e lid van de Camerawet.

Elk heimelijk gebruik van vaste bewakingscamera's is verboden.

Als heimelijk gebruik wordt beschouwd: elk gebruik van vaste bewakingscamera's zonder voorafgaande toestemming van de gefilmde persoon. Een plaats betreden waar een pictogram aangeeft dat er vaste camerabewaking plaatsvindt, geldt als voorafgaande toestemming²⁰.

IV. Recht op toegang

Iedere gefilmde persoon heeft het recht op toegang tot de beelden²¹. Dit recht kan natuurlijk slechts uitgeoefend worden indien de beelden werden opgeslagen en bewaard.

Wie toegang wenst tot zijn gegevens richt daartoe een gemotiveerd verzoek aan de verantwoordelijke voor de verwerking. Dankzij de verplichting om het verzoek te motiveren kan de verantwoordelijke voor de verwerking de belangen van de aanvrager afwegen tegenover de belangen van de veiligheid.

De aanvraag moet vergezeld zijn van voldoende gedetailleerde vermeldingen teneinde de juiste plaats van de gegevens in de opname te kunnen lokaliseren (datum, uur en juiste plaats). Ongeacht of de betrokkene al dan niet aanwezig wenst te zijn bij de opzoeking en de voorstelling van de hem betreffende gegevens, dient deze opzoeking bovendien uitgevoerd te worden door de verantwoordelijke voor de verwerking of door een van de personen die onder zijn gezag vallen. Deze verschillende garanties zijn onontbeerlijk om de privacy te beschermen van derden die zichtbaar zouden zijn op de film.

V. Te volgen procedure voor het plaatsen van een vaste bewakingscamera

De verantwoordelijke voor de verwerking die een vaste bewakingscamera in een niet-besloten plaats wenst te plaatsen moet (sinds de gewijzigde Camerawet) vooraf enkel nog een positief en gemotiveerd advies krijgen van de gemeenteraad van de betrokken gemeente waar de plaats zich bevindt. Deze gemeenteraad dient hiervoor eerst haar korpschef te raadplegen²².

Zolang niet is voldaan aan deze vereiste van positief advies mag geen enkele vaste camera in een niet-besloten plaats geïnstalleerd worden. Het aangifteformulier heeft deze vereiste opgenomen als een verplicht veld.

²⁰ Art. 8 van de Camerawet.

²¹ Art. 12 van de Camerawet en art. 10 en 12 van de Privacywet.

²² Art. 5, § 2 van de Camerawet.

De Omzendbrief gaat dieper in op de inlichtingen die door de verantwoordelijke voor de verwerking dienen bezorgd te worden. De Omzendbrief geeft ook meer informatie over de reeds vermelde raadpleging van de korpschef. De korpschef zal voornamelijk de draagwijdte en het type van criminaliteit en delinquentie op de betrokken niet-besloten plaats bekijken. Met zijn kennis van de politiezone is hij immers het best geplaatst om eventuele veiligheidsproblemen of het mogelijke onveiligheidsgevoelen op die plaats na te gaan.

Voor de besloten plaatsen, al dan niet toegankelijk voor het publiek geldt een dergelijke adviesverplichting niet.

Ongeacht de plaats waar de verantwoordelijke voor de verwerking een vaste bewakingscamera wenst te plaatsen, moet hij zijn beslissing aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer meedelen aan de hand van een standaardformulier²³.

De beslissing moet eveneens meegedeeld worden aan de korpschef van de politiezone waar de plaats zich bevindt²⁴.

Deze dubbele mededeling gebeurt uiterlijk de dag vóór die waarop de vaste bewakingscamera of -camera's in gebruik worden genomen²⁵.

De vorm en de inhoud van het formulier, alsook de voorwaarden voor doorzending naar de Commissie, zijn bepaald in het Koninklijk Besluit van 2 juli 2008 *betreffende de aangiften van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's* (www.privacycommission.be, "In praktijk" > "Bewakingscamera's" > "Hierover meer").

In de praktijk moet de betrokkene die een aangifte wil doen van een vaste bewakingscamera in het kader van de Camerawet dit enkel elektronisch doen via de website van de Commissie. Deze elektronische aangifte zorgt er meteen voor dat aan de dubbele mededelingsplicht is voldaan. Er dient dus geen aparte mededeling aan de korpschef te gebeuren.

De korpschef kan via een zoekopdracht in het openbaar register (dat te raadplegen is via de website van de Commissie) nagaan welke besloten plaatsen in zijn politiezone reeds een thematische camera-aangifte hebben ingediend. Om ook de plaats(en) van verwerking te kennen en desgevallend het nummer van de alarmcentrale (die niet mee opgenomen worden

²³ Art. 5, § 3 van de Camerawet.

²⁴ Art. 6, § 2 en art. 7, § 1 van de Camerawet.

²⁵ Art. 5, § 3; art. 6, § 2 en art. 7, § 2 van de Camerawet.

in het openbaar register), kan de Commissie op aanvraag het volledige aangifteformulier aan de korpschef toezenden.

Er bestaat een uitzondering op de verplichte mededeling van de beslissing tot het plaatsen van een vaste bewakingscamera: wanneer de vaste bewakingscamera's worden geplaatst in (i) een niet voor het publiek toegankelijke besloten plaats en (ii) indien zij worden aangewend voor persoonlijk of huiselijk gebruik²⁶. Het begrip moet worden geïnterpreteerd op dezelfde wijze als voor de Privacywet. De interpretatie van deze begrippen en hun uitleg in de algemene doctrine moeten worden vertaald naar toepassingen voor camerabewaking. Volgens de minister van Binnenlandse Zaken worden hier bedoeld: verwerkingen voor bewakingsdoeleinden met het oog op het voorkomen en vaststellen van misdrijven in privéwoningen.

Teneinde verwarring te vermijden, wordt voor camerabewaking op de werkplaats een thematische aangifte uitgewerkt die gelijkaardig is aan die van toezicht en bewaking, maar rekening houdt met het specifieke karakter van toezicht op de werkplaats.

VI. Veiligheid van de verwerking

De verantwoordelijke voor de verwerking alsook de personen die onder zijn gezag vallen, moeten alle nodige voorzorgsmaatregelen nemen om te vermijden dat onbevoegden toegang krijgen tot de beelden. Zij zijn gebonden door de discretieplicht²⁷.

De verantwoordelijke voor de verwerking moet gepaste algemene veiligheidsmaatregelen nemen ten opzichte van bestaande risico's. Door de ontwikkeling van de huidige digitale opnametechnieken maakt immers bewerkingen van beelden mogelijk die bij analoge verwerking van beelden vrijwel ondenkbaar waren. Door opeenvolgende bewerkingen van de opname kunnen gemakkelijk beeldbestanden worden aangelegd, maar eveneens bestanden met afgeleide informatie waardoor analyses mogelijk worden, vergelijkingen *a posteriori* alsook een analyse van scènes die tot dezelfde opname of tot verschillende opnames behoren.

Dergelijke mogelijkheden om beelden te manipuleren leiden tot het risico op vervalsing van de informatie, waaraan iedere verantwoordelijke voor de verwerking het hoofd moet bieden door de juistheid van de verwerkte gegevens te verifiëren²⁸.

²⁶ Art. 7, § 2, 3e lid van de Camerawet.

²⁷ Art. 9 van de Camerawet.

²⁸ Zoals codering van de gegevens, toegang gekoppeld aan een paswoord, enz.

De veiligheidsmaatregelen moeten eveneens elk ander risico voor de gegevens voorkomen, zoals diefstal, uitwissing of elk risico van gebruik voor andere doeleinden.

De Commissie verwijst wat dit betreft naar de [referentiemaatregelen](#) die beschikbaar zijn op haar website op het volgende adres: <http://www.privacycommission.be> > "In praktijk" > "Informatiebeveiliging", en die tot doel hebben de verantwoordelijke voor de verwerking voor te lichten over gepaste veiligheidsmaatregelen.

Mobiel cameragebruik

Sinds de wijziging van de Camerawet en het expliciet definiëren van wat een mobiele bewakingscamera precies is, is er een aparte regeling uitgewerkt voor mobiel cameragebruik, waarbij meteen duidelijk wordt dat het gebruik van dergelijke mobiele bewakingscamera's beperkt te noemen is gelet op een aantal voorwaarden die wettelijk worden omschreven in een nieuw hoofdstuk²⁹.

Niet-naleving van de wettelijke bepalingen wordt eveneens strafrechtelijk vervolgd.

I. Wie kan mobiele bewakingscamera's gebruiken?

De gewijzigde camerawet stelt duidelijk dat mobiel cameragebruik enkel mogelijk is door de politiediensten.

II. Wanneer is mobiel cameragebruik mogelijk?

Politiediensten kunnen mobiele bewakingscamera's enkel gebruiken in het kader van grote volkstoelopen. Dit begrip wordt in de Camerawet niet verder gedefinieerd, maar er wordt wel verwezen naar hetzelfde begrip, dat vermeld wordt in artikel 22 van de wet van 5 augustus 1992 *op het politieambt* (hierna "Wet politieambt").

Bovendien mag het enkel handelen over uitsluitend niet-permanente opdrachten die tevens in uitvoeringstijd beperkt zijn.

III. Waar is mobiel cameragebruik mogelijk?

Politiediensten kunnen mobiele bewakingscamera's zowel gebruiken in niet-besloten plaatsen (bv. een manifestatie op de openbare weg) als in voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen (bv. een rockfestival).

²⁹ Zie het nieuwe hoofdstuk III/1 van de (gewijzigde) Camerawet met de artikelen 7/1 en 7/2.

IV. Wie neemt in concreto de beslissing van mobiel cameragebruik?

De procedure hangt af van de plaats waar de mobiele bewakingscamera's zullen gebruikt worden.

Indien het handelt over een niet-besloten plaats wordt de beslissing tot het gebruik van mobiele bewakingscamera's genomen door de officier van bestuurlijke politie aan wie de operationele verantwoordelijkheid is toevertrouwd (overeenkomstig de Wet politieambt). De officier brengt wel de betrokken burgemeester(s) zo spoedig mogelijk op de hoogte. De Omzendbrief voegt hieraan toe dat dit in ieder geval vóór de uitvoering van de mobiele camerabewaking moet gebeuren.

Indien het handelt over een voor het publiek toegankelijke besloten plaats wordt de beslissing door de burgemeester genomen. De operationele verantwoordelijkheid wordt opnieuw waargenomen door de officier van bestuurlijke politie. Enkel bij uiterste hoogdringendheid kan de officier van bestuurlijke politie zelf besluiten tot het gebruik van mobiele bewakingscamera's. Deze uiterste hoogdringendheid wordt door de Omzendbrief omschreven als een onvoorziene volkstoeloop die een onmiddellijk optreden van de politiediensten vereist. Hij brengt dan wel de betrokken burgemeester onmiddellijk op de hoogte. Om dit vlot te laten verlopen schrijft de Omzendbrief voor dat het op de hoogte brengen zowel per fax als per e-mail kan en in uiterst hoogdringende gevallen per telefoon.

V. Doeleinde en proportionaliteit van de verwerking

Ongeacht wie de beslissing neemt en ongeacht het type van plaats is het telkens de officier van bestuurlijke politie die erover waakt dat het gebruik van de mobiele bewakingscamera's doelmatig en efficiënt is en in overeenstemming is met de in de Privacywet bepaalde beginselen. Het doelmatig gebruik ervan wordt reeds bepaald door de wettelijke definitie van een bewakingscamera, waarbij het preventieve karakter bij het mobiele cameragebruik nog eens extra wordt benadrukt. Bovendien stelt de Omzendbrief duidelijk dat mobiele bewakingscamera's slechts een subsidiair middel moeten zijn, met name wanneer de andere middelen niet volstaan. Doen de politiediensten toch beroep op deze camera's, dan dient dit efficiënt te gebeuren, dit wil zeggen dat de politiediensten objectief de door de verwerking beoogde finaliteit aan de hand van deze camera's moeten kunnen bereiken. Tenslotte houdt de naleving van bovenstaande beginselen in dat de politiediensten niet meer filmen dan dat nodig is.

De beelden in *realtime* bekijken door de politiediensten is uitsluitend toegestaan opdat de bevoegde diensten zich preventief kunnen opstellen en onmiddellijk kunnen ingrijpen bij

misdrijf, schade, overlast of verstoring van de openbare orde en deze diensten in hun optreden optimaal kunnen worden gestuurd.

Het opnemen van beelden daarentegen is uitsluitend toegestaan teneinde:

- Preventieve maatregelen te nemen om een verstoring van de openbare orde te vermijden,
- Bewijzen te verzamelen van feiten die een misdrijf opleveren of een aantasting van de openbare orde,
- Bewijzen te verzamelen van feiten die schade of overlast veroorzaken,
- Een dader, een verstoorder van de openbare orde, getuigen of slachtoffers op te sporen en te identificeren.

Gegevens opslaan is slechts toegestaan om :

- Bewijzen te verzamelen van overlast of van feiten die een misdrijf opleveren of schade veroorzaken;
- Daders, verstoorders van de openbare orde, getuigen of slachtoffers te identificeren.

VI. Informatie: pictogram niet noodzakelijk

Aangezien in de praktijk het voorzien in een pictogram door politiediensten bij mobiel cameragebruik niet (steeds) mogelijk is, heeft de (gewijzigde) Camerawet enkele afwijkende regels voorzien op de informatieplicht.

Een pictogram is niet vereist indien politiediensten gebruik maken van mobiele bewakingscamera's op een zichtbare wijze (bv. zelf door politieagenten gedragen in de hand of indien hun uniform ermee uitgerust is).

Het gebruik van mobiele bewakingscamera's, gemonteerd op niet-gebanaliseerde voertuigen, vaartuigen of luchtvaartuigen wordt bovendien door de wetgever aanzien als gebruik maken "op zichtbare wijze".

VII. Geen aangifte van de mobiele bewakingscamera's, wel een kennisgeving

De officier van bestuurlijke politie dient ten laatste op de dag die voorafgaat aan de concrete volkstoeloopt de Commissie kennis te geven van de beslissing om over te gaan tot mobiel cameragebruik, behalve in geval van dringende noodzakelijkheid. In dat laatste geval dient de officier ten laatste binnen de 7 dagen een kennisgeving aan de Commissie te bezorgen.

De kennisgeving is geen aangifte zoals dat wel het geval is bij de vaste bewakingscamera's. Bij mobiel cameragebruik wordt er gesproken van een notificatie. In concreto handelt het

over een standaardformulier dat aan de politiediensten werd overgemaakt, waarbij de Commissie een aantal gegevens vraagt en deze nadien opneemt in een niet-openbare databank. De opgevraagde gegevens hebben de bedoeling om na te gaan of de politiediensten inderdaad de voorwaarden van de (gewijzigde) Camerawet hebben nageleefd bij het gebruik van mobiele bewakingscamera's.

Om een al te zware administratieve last te vermijden, is de mogelijkheid voorzien om met één notificatie meerdere gebruiken van mobiele bewakingscamera's te melden indien het gaat om grote volkstoelopen met eenzelfde locatie, aard en benaming waarbij eenzelfde operationele verantwoordelijke steeds op dezelfde wijze gebruik maakt van mobiele bewakingscamera's.